

Ю. В. Журавель

Теоретико-методологічні аспекти державного регулювання сфери освіти

Визначено зміст державного регулювання в освітній сфері. Обґрунтовано логіку формулювання предмету дослідження державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти. Запропоновано загальну схему механізму державного регулювання в контексті забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти в Україні. Визначено специфіку мети механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти. Обґрунтовано інструментально-цільові домінанти в дії механізму державного регулювання стосовно конкурентоспроможності закладів освіти, їх розвитку, а також сфери освіти загалом. Доведено, що забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти має бути спрямованим на їх стимулювання до неперервного покращення якості і доступності освітніх послуг відповідно до перспективних потреб ринку праці та економіки, продукування нових послуг за потреби.

Ключові слова: освіта, механізми, державне регулювання, заклади освіти, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Державне регулювання в освітній сфері є складним управлінським процесом, що може поєднувати різні напрями, цілі, об'єкти або концентруватись на них. У цьому дослідженні мова йде про регулювання державою в особі органів державної влади конкурентоспроможності закладів освіти. Однак слід розуміти, що це один з аспектів управлінського впливу. Для комплексного дослідження механізму (механізмів) державного регулювання діяльності закладів освіти доцільно враховувати вертикальні і горизонтальні інструментальні взаємозв'язки для досягнення поставленої мети – забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти.

Аналіз останніх досліджень. Питання регулювання, розвитку та підвищення конкурентоспроможності сфери освіти висвітлені в працях багатьох вітчизняних науковців, зокрема сучасний стан, тенденції та проблеми розвитку зовнішньої торгівлі розглянуті в працях вітчизняних учених: О. Гринькевич [1-3], І. Дроботенко [4], О. Кравченко [5], Н. Попадинця [6], В. Приходько [7], І. Пасінович [8], Ю. Рашкевича [9] та ін. Однак в інтерпретації представлених досліджень основний напрям напрацювань спрямований на вищу освіту, тоді як визначення загального механізму державного регулювання залишається і досі мало дослідженим.

Метою статті є визначення змісту державного регулювання сфери освіти та визначення його механізму конкурентоспроможності закладів освіти.

Основні результати дослідження. Державне регулювання в освітній сфері може охоплювати:

1. Регулювання сфери освіти загалом як виду економічної діяльності, сфери зайнятості та сфери соціальної інфраструктури.
2. Регулювання сфери освіти як осередку науково-інноваційної діяльності.
3. Регулювання інститутів сфери освіти, зокрема які:
  - є суб'єктами освітньої діяльності, тобто надають освітні послуги за різними рівнями (дошкільною, повною загальною середньою, професійно-технічною, фаховою передвищою, вищою та їхніми підрівнями), ступенями (молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії (мистецтва), доктор наук), спеціалізацією, формами (формальною, неформальною, інформальною), мають різний правовий статус за формою власності та підпорядкованістю, мають різну територіальну приналежність (у різних типах поселень);

– виконують специфічні функції у сфері освіти – координуючі, контролюючі, консультуючі, патронуючі;

– формують і реалізують освітню політику – міжнародну, державну, регіональну, місцеву, зокрема з ознаками публічності.

4. Регулювання параметрів освітньої діяльності – спеціалізації, вартості послуг, організації освітнього процесу з співвідношенням різних видів діяльності (основної педагогічної, наукової, інноваційної, мистецької, виховної, інтеграції в міжнародний освітній простір (освітня мобільність)), умов педагогічної і наукової діяльності (матеріально-технічних, фінансових, організаційних, мотиваційних), поєднання/альтернатива реального та онлайн-навчання (функціонування мобільних освітніх платформ), результатів (успішності) навчання (за суб'єктно-об'єктними оцінками), компетентностей випускників (зокрема за оцінками працедавців), придатність до працевлаштування випускників (відповідність компетентностей потребам і вимогам працедавців, кар'єрні перспективи за обраним фахом [9, с. 153]).

5. Регулювання якісних показників сфери освіти – якості, конкурентоспроможності, інноваційності, практичної цінності, інклюзивності, мобільності (глобальної доступності), орієнтованості на всебічний розвиток тощо.

Для українських реалій багатоаспектність і комплексність проблеми державного регулювання в освітній сфері актуалізує фокусування уваги на питаннях забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти (рис. 1). Це дає змогу поєднувати питання покращення якості освітніх послуг, а також розуміти їх конкурентні переваги в мобільному освітньому просторі. Мова йде не лише про боротьбу за абітурієнта (учня) з ризиками освітньої міграції, але й формування глобального ринку мобільного навчання, де надання освітньої послуги в онлайн-форматі стає не лише новим елементом забезпечення її якості, але й створює нові можливості комерційної діяльності закладів освіти з отриманням додаткових прибутків. Для прикладу, якщо в 2015 р. глобальний ринок мобільного навчання оцінювався в майже 8 млрд дол. США, то в 2020 р. він зріс до 20 млрд дол. США [10-11]. Для України це перспективний напрям діяльності закладів освіти, який почав активно розвиватись в умовах карантину через пандемію COVID-19 та дозволяє реалізувати значний інтелектуальний і креативний потенціал науково-педагогічних кадрів.

Практика державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти базується на формуванні та використанні певних *механізмів*. Термін «механізм» є міждисциплінарним і в економічних дослідженнях застосовується щодо ринкових процесів, а також втручання у них держави. Недоліки ринку потребують впливу на механізми ринкового саморегулювання через застосування різних методів, інструментів, важелів. Управлінські аспекти економічних досліджень передбачають розгляд механізмів управління, регулювання, політики (формування, реалізації), що реалізуються на рівні держави, регіонів, громад, в інших об'єднаних вимірах.

У вітчизняній економічній науці є багато праць щодо визначення змісту механізму, який можна розглядати як:

– сукупність процедур, етапів, функцій впливу з досягненням певного результату [7, с. 7];

– сукупність методів, інструментів, засобів, форм, важелів впливу [5], що визначають види механізмів – правові, адміністративні, економічні, організаційні, соціально-психологічні, соціально-політичні, інституційні, мотиваційні та ін. [4, с. 99; 8, с. 403; 12, с. 79];

– систему, компоненти якої формують структуру механізму з конкретними цілями, завданнями, принципами, функціями, суб'єктами й об'єктами, методами, інструментами, формами регулювання [13-14].

Рис. 1. Логіка формулювання предмету дослідження державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти

Джерело: авторська розробка.

Механізм державного регулювання досліджують у розрізі різних економічних процесів (конкуренції, підприємницької діяльності, інновацій та ін.), сфер (секторів, видів діяльності) економіки, цільових орієнтирів (розвитку, протидії, стагнації), інституційних (суспільство, бізнес, некомерційний сектор, влада) і просторових (держава, регіон, поселення) утворень, забезпечення реалізації функцій держави (політичної, економічної, соціозахисної, контролюючої, оборонної та ін.). Механізм державного регулювання – це адаптаційна система з гнучким інструментарієм управлінського впливу.

Під час дослідження забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти доцільно застосовувати *системний підхід* у розумінні механізму державного регулювання. Це дасть змогу конкретизувати суб'єктно-об'єктну, цільову, інструментальну та інформаційно-аналітичну складові механізму як цілісної системи (рис. 2).

Для обґрунтування структури та змісту механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти в Україні необхідно враховувати положення чинного законодавства, зокрема Закону України «Про освіту», де регламентуються засадничі положення державної політики у сфері освіти, а також практики освітньої діяльності, що сприймаються як неформальні норми і правила.

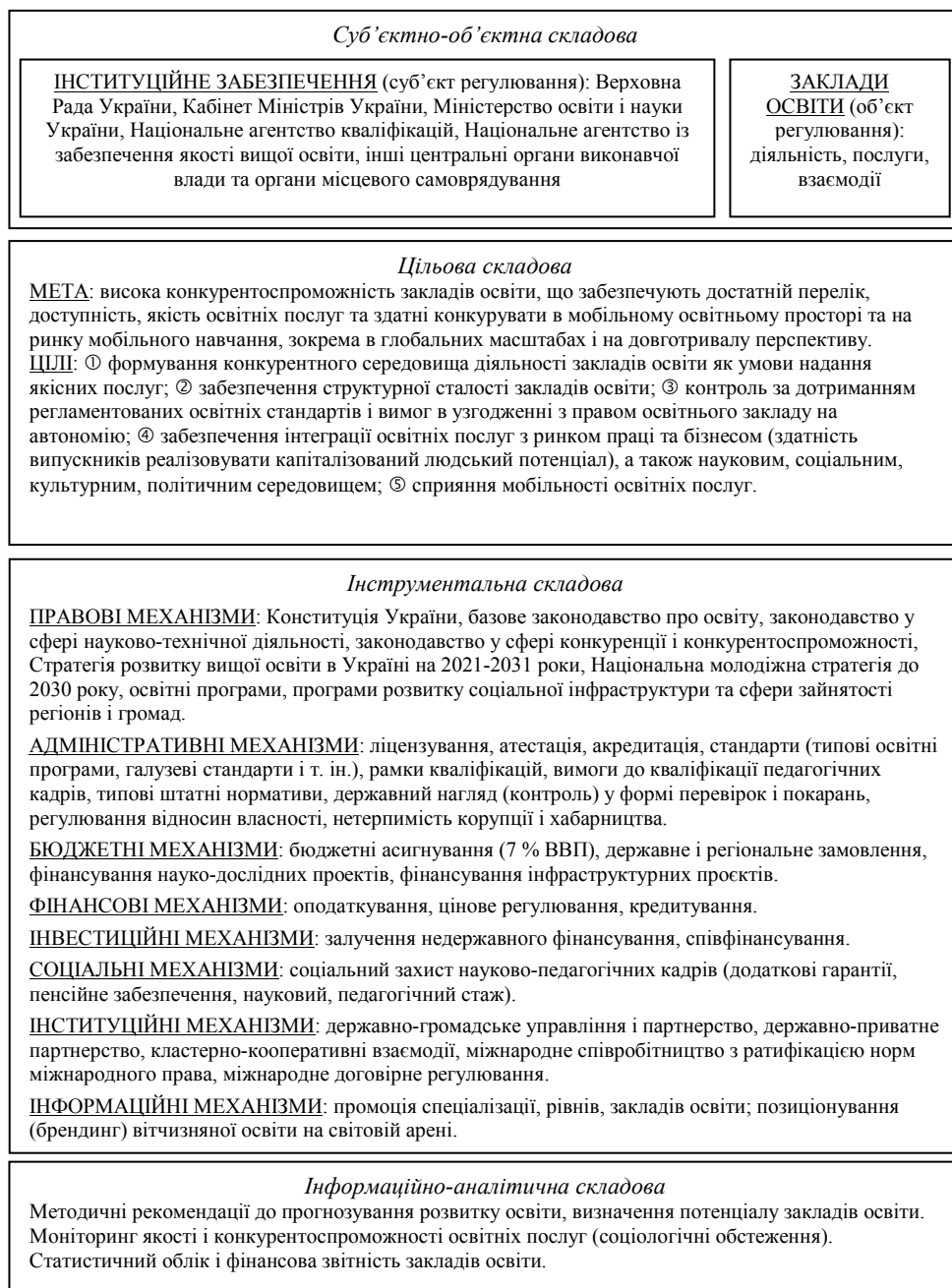

Рис. 2. Загальна схема механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти в Україні

Джерело: авторська розробка

Щодо врахування праць українських авторів, то в галузі знань економіки І. Царенко визначає механізм державного регулювання конкурентоспроможності на рівні вищої освіти, закладаючи в його цілеорієнтири конвергенцію поточних заходів і довгострокових цілей з забезпеченням інноваційно-технологічного розвит-

ку вищої освіти та її відповідності потребам економіки [15, с. 21]. Це підтверджує необхідність орієнтації механізму регулювання конкурентоспроможності закладів освіти на стимулювання неперервного покращення якості освітніх послуг, базованих на перспективних потребах економіки та ринку праці.

Н. Міщук у пріоритети регулювання розвитку освіти закладає забезпечення неперервних відтворювальних процесів у галузі, що, своєю чергою, сприяють підвищенню конкурентоспроможності молоді на ринку праці [16, с. 18]. Я. Горинь, досліджуючи управління конкурентоспроможністю освітніх послуг, акцентує на їхніх перевагах за ступенем задоволення потреб споживачів та обсягами витрат, що прямо відображає конкурентоспроможність освітнього закладу [17, с. 48]. О. Гринькевич актуалізує в управлінні конкурентоспроможністю здатність її провайдерів створювати продукти, що забезпечують переваги у формуванні інтелектуального капіталу, а відтак – у реалізації цілей індивідуального та суспільного розвитку [2, с. 40].

Таким чином, механізм державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти входить у систему управлінських заходів щодо забезпечення цільових тенденцій розвитку та якісних параметрів щодо освітніх послуг, освітніх інститутів та, що головне, підготовлених кадрів, які, капіталізуючи свій людський потенціал, можуть його реалізовувати та отримувати очікувані вигоди (матеріальні, моральні, соціально-статусні).

Сформульована на рис. 2 мета механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти змінює акценти залежно від їх приналежності до освітнього рівня:

- заклад дошкільної освіти має забезпечувати неперервне покращення якості освітніх послуг із забезпеченням їх доступності – фізичної (кількість місць, територіальна близькість, інклюзія при особливих потребах) і фінансової. Це актуальна проблема для багатьох регіонів України, особливо великих міст, де показник навантаження на вільне місце в закладах дошкільної освіти сягає понад 5 осіб. Така ситуація посилює соціальну напругу та спонукає до неформальних способів отримання населенням доступу до послуг;

- заклад загальної середньої освіти має забезпечувати неперервне покращення якості освітніх послуг, орієнтованих на всебічний розвиток дитини та надання їй базових можливостей зрозуміти можливу майбутню професійну спеціалізацію, виходячи з особистих здібностей та уподобань. Такий заклад повинен мати безумовні конкурентні переваги з чітким дотриманням регламентованих державних стандартів, незалежно від місця розташування, так, щоб не виникали відмінності в якості надання освітніх послуг між різними типами поселень (столичними, міськими, сільськими) і в межах одного поселення (розташованими в центральній частині поселення чи на периферії);

- заклад професійної (професійно-технічної) освіти має забезпечувати неперервне покращення якості освітніх послуг та бути здатним конкурувати з закладами вищих рівнів освіти шляхом забезпечення високої інтеграції з перспективними потребами ринку праці, якісною практичною підготовкою з системним отриманням досвіду у виробничих умовах;

- заклад фахової передвищої і вищої освіти має забезпечувати неперервне покращення якості освітніх послуг, здатних конкурувати в глобальному мобільному просторі, надавати широкий перелік різних освітніх послуг, зокрема для бізнесу і громадськості (розроблення інноваційних проєктів), науки (науково-дослідна діяльність), інших закладів освіти в межах забезпечення структурної сталості системи освіти країни.

Специфікою системи механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти є його інтеграція з механізмами регулювання ринку праці і

сфери зайнятості. Інтеграція з ринком праці є однією з засад державної політики у сфері освіти, регламентованої Законом України «Про освіту» [18].

Також специфічним є вплив механізму на заклади освіти, які мають право на певну автономію, що надає їм додаткові можливості освітнього менеджменту та формування інституційної спроможності (визначено як один з пріоритетних принципів діяльності закладів вищої освіти [19]). В Україні автономна модель управління та функціонування закладів освіти поки розвинута слабо, потребує створення наглядових (підклучвальних) рад та активної роз'яснювальної роботи щодо можливостей академічної, фінансової, кадрової та організаційної автономії [20]. Водночас право на автономію освітнього закладу впливає на механізм державного регулювання їх конкурентоспроможності та має доповнюватись заходами освітнього менеджменту конкретного закладу, що спрямовані на здобуття стійких конкурентних переваг і збагачення його кадрового, матеріально-технічного, інформаційного, комунікаційного потенціалу [21, с. 102-103].

Головною відмінністю механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти, на відміну від інших об'єктних спрямувань, є первинне застосування інструментів, що орієнтовані на покращення якості освітніх послуг і протидію порушень освітніх стандартів (табл. 1). Це базові умови регулювання конкурентоспроможності освітніх закладів. Інший аспект – врахування перспективних потреб ринку праці та економіки. Заклади освіти, проводячи спільні дослідження з органами влади, мають розуміти глобальні і локальні тенденції економічного та соціального розвитку і передбачати в освітніх програмах нові компетентності споживачів освітніх послуг.

Таблиця 1

Інструментально-цільові домінанти в дії механізму державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти

Об'єкт і цілі впливу	Інструментальні домінанти
Конкурентоспроможність закладів освіти	Стимулювання закладів освіти до неперервного покращення якості і доступності освітніх послуг відповідно до перспективних потреб ринку праці та економіки, продукування нових послуг за потреби. Нагляд за порушенням освітніх стандартів.
Конкурентоспроможність сфери освіти	Забезпечення здатності вітчизняної системи освіти конкурувати в глобальному просторі. Здійснення ситуаційного протекціонізму та підтримки вітчизняних закладів освіти.
Розвиток закладів освіти	Ресурсне забезпечення діяльності закладів освіти за всіма напрямками.
Розвиток сфери освіти	Комплексне правове, організаційне, ресурсне, інформаційне забезпечення розвитку сфери економіки, зайнятості і соціальної інфраструктури, здатної реалізовувати права навчання і розвитку населення, а також задовольняти потреби різних галузей у кваліфікованих кадрах, стимулювати демографічне відтворення населення.

Джерело: узагальнено автором.

Дія механізму державного регулювання конкурентоспроможності освітніх закладів має вагоме значення для досягнення інших цілей соціально-економічного і сталого розвитку держави. Зокрема заходи у сфері освіти загалом та щодо діяльності закладів освіти, зокрема, сприяють покращенню результатів праці, що, своєю чергою, відображається на показниках економічного розвитку. Таким чином, у сучасних умовах суспільства знань конкурентоспроможність освіти є чинником забезпечення конкурентоспроможності економіки.

Визначені на рис. 2 групи механізмів у забезпеченні конкурентоспроможності закладів освіти мають спрямовуватись на формування конкурентного середовища

їхньої діяльності як умови надання якісних і доступних послуг, а також на стимулювання продукування нових послуг, затребуваних часом і прогресивними змінами.

Правові механізми поєднують систему нормативів міжнародного права, а також національного, регіонального, локального (самоврядного) рівня. Підтверджуючи можливості організаційної автономії, на рівні закладу освіти діють установчі документи, колективний договір, система трудових договорів, освітні програми тощо, що специфікують дію правових механізмів під конкретний заклад.

Правове регулювання конкурентоспроможності закладів освіти, окрім профільного законодавства в освітній сфері, доповнюється законодавством щодо конкуренції і конкурентоспроможності. Це дискусійний момент, оскільки часто зазначається, що для закладів освіти важливою є не конкуренція, а посилення мережеских зв'язків [22]. Водночас основою забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти є стимулювання неперервного розвитку, а для цього необхідним є конкурентне середовище, особливо якщо мова йде про надання послуг на платній основі. В Україні такими нормативами є Закони України «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції» [23-24]. Конкурентне середовище є імперативом функціонування ринку освітніх послуг, створення якого є одним з пріоритетних напрямів політики держави, що регламентований Національною доктриною розвитку освіти [25].

У стратегічних нормативах загальнодержавного, регіонального і місцевого значення теж багато уваги приділено питанням розвитку освіти з погляду її значення для економіки і суспільства, досягнення цілей сталого розвитку:

- підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки – Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [26];

- забезпечення інклюзивної та справедливої якісної освіти, сприяння можливостям навчатися впродовж усього життя для всіх – Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [27];

- конкурентоспроможні умови для інвестицій, розвиток людського потенціалу, щоб виграти конкуренцію за таланти – Національна економічна стратегія на період до 2030 року [28];

- використання потенціалу закладів вищої освіти, формування мережі закладів дошкільної та позашкільної освіти, загальної середньої освіти, зокрема шляхом впровадження профільної середньої освіти, сприяння розвитку приватних закладів дошкільної освіти, програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників відповідно до потреб сучасної освіти та сучасних технологій здобуття освіти, комп'ютеризація закладів загальної середньої освіти та ін. – Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки [29];

- зростання якості освітніх послуг, зокрема в сільській місцевості, модернізація освітньої інфраструктури, збільшення охоплення дітей дошкільною та позашкільною освітою; підвищення соціальної та економічної активності осіб пенсійного та передпенсійного віку; освітня інклюзія – Стратегія розвитку Львівської області на період 2021-2027 років [30].

Наведені приклади стратегічних регламентацій доводять високе значення результатів діяльності закладів освіти для інноваційного розвитку економіки та забезпечення якості життя населення. Якщо концептуально узагальнити щодо дії правових механізмів регулювання конкурентоспроможності закладів освіти, то вони мають бути націлені на формування добросовісного конкурентного середовища (рис. 3). Необхідність додаткового протекціонізму в умовах становлення глобального ринку освітніх послуг є недоцільною. Щобільше, відсутність здорової конкуренції, зокрема в середовищі соціальних структур, стимулювали в українському суспільстві розповсюдження протекціонізму некомпетентності,

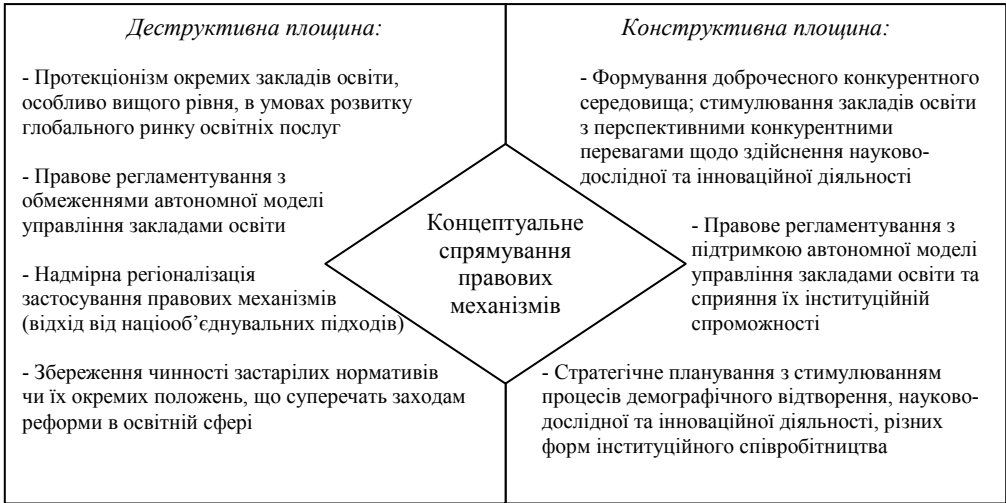

Рис. 3. Концептуальне спрямування дії правових механізмів державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти в Україні

Джерело: авторська розробка.

який наскрізь пронизав усі пори суспільного організму й паралізував його цивілізований розвиток [31, с. 76]. Для закладів освіти це дуже актуально, тому правове регламентування заходів протекціонізму є радше деструктивним і таким, що відкидає вітчизняну систему освіти до умов адміністративного управління.

Правові механізми у регулюванні конкурентоспроможності мають бути спрямовані на стимулювання тих закладів освіти, які можуть отримати в перспективі конкурентні переваги за результатами науково-дослідної та інноваційної діяльності. Наразі в Україні склалась ситуація системних розривів освітньої підготовки, особливо фахівців і робітничих кадрів, і реальних виробничих і послугових процесів у взаємозв'язку з науковим середовищем. Заклади освіти зосередились на наданні основних видів освітніх послуг і не володіють достатніми ресурсами і мотивацією науково-дослідної й інноваційної діяльності. Якщо на національному рівні в основних стратегічних документах регламентовано необхідність становлення інноваційної економіки, smart-спеціалізації, стимулювання людського розвитку, то роль закладів освіти в цих процесах має бути на провідному місці. За відсутності досвіду та надмірного й зайвого навантаження науково-педагогічні працівники не мають можливостей реалізовувати свій інтелектуальний і креативний потенціал за інноваційними напрямками. Тому керівництву закладів освіти, яке ініціює відповідні процеси, слід підтримувати на владному рівні та популяризувати позитивний досвід серед інших інститутів.

До конструктивних правових механізмів регулювання конкурентоспроможності закладів освіти в Україні актуально також включити нормативи стратегічного планування демографічного відтворення населення. Демографічні тенденції в Україні є задовільними та доповнюються зростаючими міграційними втратами (рис. 4). За прогностичними оцінками, чисельність населення до 2050 р. складатиме 80,5 % показника 2020 р. Це означає, що й надалі буде знижуватись попит на послуги закладів освіти, а збереження високого рівня освітньої мобільності спричинятиме додаткові втрати людського потенціалу. Тому стратегічне планування демографічного відтворення населення, націлене на його стимулювання, є вимогою національної безпеки та сталого людського розвитку.

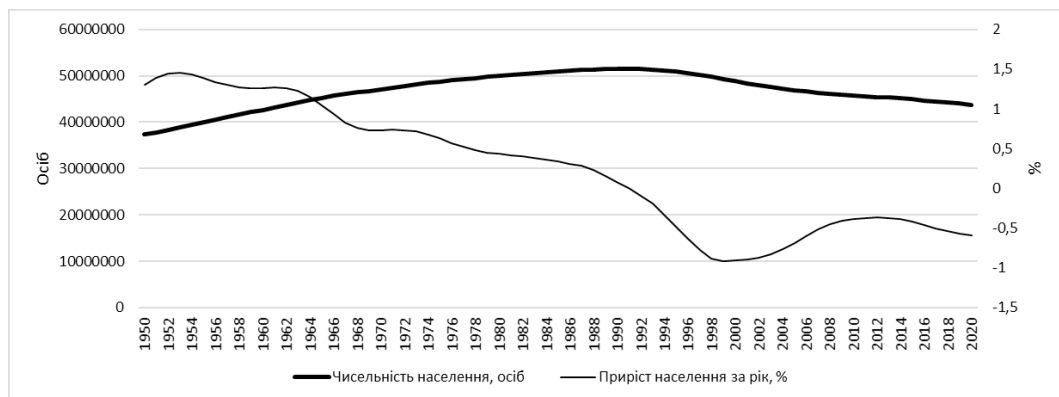

Рис. 4. Демографічні тенденції населення України як кількісної основи формування попиту на послуги закладів освіти, 1950-2020 роки

Джерело: побудовано за [32].

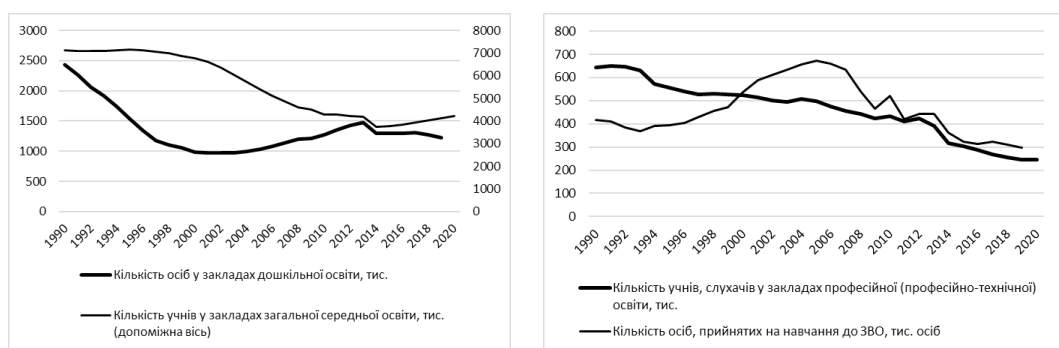

Рис. 5. Тенденції щодо кількості споживачів освітніх послуг в Україні, 1990-2020 роки

Джерело: побудовано за [32].

Рис. 5 відображає динаміку кількості осіб, що навчалися за різними рівнями освіти. Ці тенденції підтверджують вплив демографічної кризи. Показник чисельності осіб у закладах дошкільної освіти 2019 р., попри зростання охоплення від загальної кількості дітей, складає 50,7 % попереднього року. Щодо учнів середньої освіти, то показник 2020 р. складає 59,0 % показника попереднього року, професійно-технічної освіти – взагалі 38,3 %, закладів вищої освіти – 71,5 %. Такі тенденції повністю змінюють підходи до розвитку інфраструктурного, матеріально-технічного, кадрового забезпечення надання освітніх послуг, трансформують умови забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти в умовах посилення конкуренції за споживача. Правові механізми при цьому мають посилювати стратегічно-планувальну основу стимулювання демографічного відтворення населення як безумовного базису сталого соціально-економічного розвитку.

У забезпеченні конкурентоспроможності закладів освіти специфічну, однак вагомому роль, відіграють *адміністративні механізми*, оскільки з їх допомогою здійснюється державний нагляд і контроль за дотриманням норм і стандартів суб'єктів надання освітніх послуг (див. рис. 2).

Потужним інструментальним напрямом дії адміністративних механізмів є стандартизація в освіті, яка, однак, вступає в певний антагонізм з концепцією автономії закладів освіти. У міжнародній практиці освітньої діяльності точаться дискусії щодо ступеня стандартизації освітнього процесу. А. Раско зазначає,

що стандартизація є потужним неоліберальним керуючим інструментом в освіті, способом суб'єктивізації педагогічних кадрів і технологією домінування та гомогенізації освітніх практик [33, с. 232]. У праці П. Салберга зазначено, що з досвіду багатьох країн посилення стандартизації викладання та навчання може призвести до контрпродуктивності очікувань посилення економічної конкурентоспроможності [35]. Численні аргументи щодо стандартизації в освіті є закономірними, однак у контексті забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти стандартизація дозволяє здійснювати порівняння різних параметрів їхньої діяльності, визначати конкурентні переваги та здійснювати інтегральні оцінки. Для методології наукових досліджень у сфері освіти, практики освітньої діяльності та її державного регулювання стандартизація є вимогою окреслення певних меж – ідеологічних, виховних, організаційних, ресурсних.

Стандартизація в освіті також є умовою її інтернаціоналізації, можливостей академічної мобільності зі здобуттям умінь і навиків у закладах освіти різної територіальної приналежності [36]. Стандартизація забезпечує формування освітнього мобільного простору, можливість підвищення конкурентоспроможності вітчизняних закладів освіти шляхом адаптації освітніх стандартів більш розвинутих країн і країн-партнерів (для України – у межах євроінтеграції).

Реформування освіти в Україні націлене на посилення «стандартизації результату» замість стандартизації змісту освітнього процесу. Підходи стандартизації мають тенденцію послаблюватись за вищестю освітньої підготовки. Проте дестандартизація освіти має бути послідовною та підтверджуватись зростанням конкурентоспроможності закладів освіти, якості освітнього процесу, а також розвитком культури освітнього менеджменту з безумовним дотриманням національних (націооб'єднувальних) інтересів.

Адміністративні механізми державної стандартизації у забезпеченні конкурентоспроможності закладів освіти мають бути націленими на:

- усталення умов освітньої діяльності без надміру частого перегляду стандартів, що спричиняє значні навантаження на заклади освіти в їх прийнятті та адаптації;

- передбачення інноваційних підходів стандартизації щодо змістовного наповнення освітнього процесу, терміну навчання та кількості навчальних годин, підходів до оцінювання якості освітніх послуг і задоволення потреб споживачів. Інноваційні підходи мають включати посилення вибіркової складової навчального процесу, ситуативне збільшення самостійної роботи, стимулювання неперервного розвитку і навчання, дестандартизацію форм подання матеріалу в педагогічній практиці, індивідуалізацію оцінювання в межах інклюзивної освіти, системний внутрішній і зовнішній моніторинг якості діяльності закладів освіти з врахуванням умов середовища освітньої діяльності, тенденцій розвитку економіки та ринку праці.

Державне регулювання конкурентоспроможності закладів освіти набуває більш ефективних ознак при розвинутому інституційному середовищі. *Інституційні механізми* в забезпеченні конкурентоспроможності закладів освіти за сучасних умов підкреслюють переваги співробітництва інститутів, що представляють різні сфери та можливості (важелі) регулювання (див. рис. 2). Державно-громадське управління і партнерство регламентовані в Законі України «Про освіту» як засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності [18]. Державно-громадське управління, як зазначає у монографії Н. Лісова, – це: відкрита й демократична модель управління; спосіб поєднання діяльності державних і громадських суб'єктів; процес органічно поєднаних і скоординованих сфер; процес «зважування» правильності громадської думки та управлінських рішень, що ґрунтуються на взаємодоповнювальній і взаємопідтримуючій діяльності [37, с. 24]. Для конкурентоспроможності закладів освіти такі засади є

дуже важливими, оскільки дозволяють залучати до співпраці різні управлінські і громадські структури задля вирішення нагальних проблем і планування стратегії розвитку.

Кластерно-кооперативні взаємодії як адміністративні механізми (див. рис. 2) є актуальним інструментом державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти, оскільки розкривають перед ними широкі можливості співробітництва з бізнесом і громадськими об'єднаннями. Особливо перспективним є утворення освітніх кластерів, ініціативи щодо чого мають підтримувати та при потребі здійснювати регіональні й місцеві органи влади. Кластерні стратегії розвитку закладів освіти мають реалізуватись у межах регіональної (територіальної) політики, політики розвитку освіти, науки і технологій, промислової політики, а кластеризація освіти може стати вагомим інституційним інструментом підвищення якості діяльності освітніх закладів [38, с. 161].

Для закладів освіти в умовах розвитку сучасного мобільного освітнього простору потрібною є державна підтримка в межах інструментарію міжнародного співробітництва, зокрема договірного регулювання. Одним з визначальних аспектів надання конкурентних переваг вітчизняним закладам освіти, особливо для вищого рівня, є можливість видачі диплома міжнародного зразка або подвійного диплома на основі договорів з іноземними інститутами (програми подвійних дипломів), а також підстав для нострифікації диплома чи атестата про середню освіту.

Інституційні механізми міжнародного співробітництва мають визначати правові й організаційні підстави для академічної мобільності – студентів, викладачів, менеджерів закладів освіти. Особливістю академічної мобільності є її зворотність, на відміну від освітньої міграції, яка ризикує трансформуватись у подальше працевлаштування і проживання в іншій країні.

Висновки. Отже, механізм державного регулювання конкурентоспроможності закладів освіти є поєднанням суб'єктно-об'єктної, цільової, інструментальної та інформаційно-аналітичної складових, кожна з яких визначає специфіку та спрямованість впливу з досягненням поставленої мети і цілей. Дія такого механізму передбачає забезпечення високої конкурентоспроможності закладів освіти з достатнім переліком, доступністю, якістю освітніх послуг, здатністю конкурувати в мобільному освітньому просторі та на ринку мобільного навчання, зокрема в глобальних масштабах і на довготривалі перспективу. Механізм державного регулювання поєднує правовий, адміністративний, бюджетний, фінансовий, інвестиційний, інституційний, соціальний та інформаційний інструментарій, застосування яких насамперед має бути націленим на стимулювання закладів освіти до неперервного покращення якості й доступності освітніх послуг відповідно до перспективних потреб ринку праці та економіки, продукування нових послуг за потреби. Вагому роль також відіграє державний нагляд і контроль за дотриманням освітніх стандартів. Державне регулювання конкурентоспроможності закладів освіти в Україні має посилювати підтримку інноваційної й науково-дослідної діяльності та сприяти впровадженню автономної моделі їх управління і функціонування з безумовним дотриманням національних стандартів. Регулювання конкурентоспроможності закладів освіти має базуватись на правових імперативах і, попри переваги автономізації освітнього менеджменту, контролювати дотримання прав населення отримання якісних освітніх послуг, зокрема на безкоштовній основі.

Список використаних джерел

1. Hrynkevych O., Soroachak O., Panukhnyk O., Popadynets N., Bilyk R., Khymych I., Yazina V. Competitiveness of Higher Education System as a Sector of Economy: Conceptual Model of Analysis with Application to Ukraine. *Intelligent Human Systems Integration 2020. IHSI 2020. Advances in Intelligent Systems and Computing*. 2020. Vol. 1131. Pp. 439-445. Springer, Cham. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-39512-4_69

2. Гринькевич О. С. *Управління конкурентоспроможністю вищої освіти України (методологія аналізу і системи моніторингу)*. Дис. ... доктора екон. наук: 08.00.03. Львів, 2018. 628 с.
3. Panchyshyn S., Hrynkevych O., Marets O., Demchyshak N., Popadynets N. Simulation of tuition fees in competitiveness management of higher education institutions (case of Ukraine's universities). *The Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*. 2020. Vol. 5 (387). Pp. 161-169.
4. Дроботенко І. В. Основні механізми державного регулювання законотворчої діяльності. *Економіка та держава*. 2008. № 11. С. 97-99.
5. Кравченко О. М. Теоретичні підходи до визначення поняття «механізм державного управління». *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2009. № 3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=56>
6. Popadynets N., et al. Management Aspects in the Higher Education Quality Assurance System. In: *Human Interaction, Emerging Technologies and Future Applications IV. IHET-AI 2021. Advances in Intelligent Systems and Computing*. 2021. Vol. 1378. Springer, Cham. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-74009-2_81
7. Приходько В. П. Механізм державного регулювання та управління економічною безпекою. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 15. С. 6-8.
8. Пасінович І. І., Сич О. А. Модернізація механізмів державного регулювання економіки України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 1. С. 398-408.
9. Рашкевич Ю. М. *Болонський процес та нова парадигма вищої освіти*: монографія. Львів: Львівська політехніка, 2014. 168 с.
10. Mobile Learning Market by Solution (Mobile Content Authoring, E-books, Portable LMS, Mobile and Video-based Courseware, Interactive Assessments, Content Development, M-Enablement), by Applications, by User Type, & by Region – Global Forecast to 2020. *Markets and Markets*: Website. 2015. URL: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/mobile-learning-market-73008174.html>
11. Wadhvani P., Gankar S. Mobile Learning Market Size By Solution (E-Book, Portable LMS, Mobile & Video Based Courseware, Interactive Assessments, M-Enablement), By Provider (Content, Service) By Application (Academic [K-12, Higher Education, Vocational Training], Corporate [SMBs, Large Enterprises], Government), Industry Analysis Report, Regional Outlook, Growth Potential, Competitive Market Share & Forecast, 2020–2026. *Global Market Insights*: Website. 2020, Sep. 300 p. URL: <https://www.gminsights.com/industry-analysis/mobile-learning-market>
12. Лукашов О. Механізми державного регулювання стратегічного розвитку регіону. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 2. С. 75-83.
13. Чечель О. М. Принципи та механізми державного регулювання економіки. *Демократичне врядування*. 2014. Вип. 13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_13_8
14. Древаль Ю. Д. До питання про сутність та зміст механізмів державного управління. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*. 2014. № 1. С. 57-63.
15. Царенко І. О. *Механізм державного регулювання конкурентоспроможності вищої освіти України*: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03. Кропивницький, 2018. 297 с.
16. Мішук Н. В. *Організаційно-економічне регулювання розвитку освіти в системі конкурентоспроможності молоді на ринку праці України*: дис. канд. екон. наук: 08.00.03. Львів, 2019. 253 с.
17. Горинь Я. О. *Управління конкурентоспроможністю освітніх послуг у сфері вищої освіти України*: дис. канд. екон. наук: 08.00.03. Львів, 2016. 221 с.
18. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
19. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. *Міністерство освіти і науки України*: сайт. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
20. Сейтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. *Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи*. Методичні рекомендації. К., 2019. 47 с.
21. Ромін А. Механізми державного управління конкурентоспроможністю вищого навчального закладу. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 1. С. 99–106.
22. Sahlberg P. Education Reform for Raising Economic Competitiveness. *Journal of Educational Change*. 2006. Vol. 7. P. 259–287.
23. Про захист економічної конкуренції. Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
24. Про захист від недобросовісної конкуренції. Закон України від 7.06.1996 р. № 236/96-ВР. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>
25. Про Національну доктрину розвитку освіти. Указ Президента України від 217.04.2002 р. № 347/200. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>
26. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.06.2013 р. № 344/2013. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>

27. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 5.08.2020 р. № 695. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
28. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 3.03.2021 р. № 179. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>
29. Про цілі сталого розвитку України до 2030 р. Указ Президента України від 30.09.2019 р. №722/2019. *Президент України*: сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
30. Стратегія розвитку Львівської області на період 2021-2027 років. *Львівська обласна державна адміністрація*: сайт. 2019. URL: https://loda.gov.ua/upload/users_files/22/upload/948_Strategija.pdf
31. Рябченко В. Університетське середовище та його вплив на розвиток особистості студента: актуалізація проблеми з позиції світоглядно-компетентнісного підходу. *Університети і лідерство*. 2018. № 2. С. 72–116.
32. Ukraine Population. *Worldometers*: Website. 2021. URL: <https://www.worldometers.info/world-population/ukraine-population/>
33. Освіта: Статистична інформація. *Державна служба статистики України*: сайт. 2021. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
34. Rasco A. Standardization in education, a device of Neoliberalism. *Journal of Critical Education Policy Studies*. 2020. Vol. 7. Pp. 259-287.
35. Sahlberg P. Education Reform for Raising Economic Competitiveness. *Journal of Educational Change*. 2006. Vol. 18, № 2. Pp. 227-255.
36. Круглій О. Академічна мобільність студентів України та Польщі в умовах інтернаціоналізації вищої освіти. *Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи*. 2020. URL: <https://ukrpolnauka.wordpress.com/author/ukrpolnauka/page/2/>
37. Лісова Н. І. *Державно-громадське управління розвитком загальної середньої освіти в малих містах України*: монографія. Черкаси, 2018. 360 с.
38. Бобровська О. Ю., Серьогін С. М., Савостенко Т. О. та ін. *Інноваційні підходи до забезпечення конкурентоспроможності регіонів у контексті активізації економічного розвитку*: монографія. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2013. 196 с.

References

1. Hrynkevych, O., Sorochak, O., Panukhnyk, O., Popadynets, N., Bilyk, R., Khymych, I., & Yazina, V. (2020). Competitiveness of higher education system as a sector of economy: Conceptual model of analysis with application to Ukraine. In *Intelligent Human Systems Integration 2020. IHSI 2020. Advances in Intelligent Systems and Computing*: Vol. 1131 (pp. 439-445). Springer, Cham. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-3-030-39512-4_69
2. Hrynkevych, O. S. (2018). *Upravlinnyia konkurentospromozhnistyu vyshchoyi osvity Ukrainy (metodolohiya analizu i systemy monitorynhu) [Management of competitiveness of higher education of Ukraine (methodology of analysis and monitoring system)]* (Dr.Sci. in Econ. Dissertation, Lviv, Ukraine). [in Ukrainian].
3. Panchyshyn, S., Hrynkevych, O., Marets, O., Demchyshak, N., & Popadynets, N. (2020). Simulation of tuition fees in competitiveness management of higher education institutions (case of Ukraine's universities). *The Bulletin the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*, 5 (387), 161-169.
4. Drobotenko I. V. (2008). Osnovni mekhanizmy derzhavnoho rehulyuvannya zakonotvorchoyi diyal'nosti [The main mechanisms of state regulation of legislative activity]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 11, 97-99. [in Ukrainian].
5. Kravchenko, O. M. (2009). Teoretychni pidkhody do vyznachennya ponyattya «mekhanizm derzhavnoho upravlinnyia» [Theoretical approaches to the definition of “mechanism of public administration”]. *Derzhavne upravlinnyia: udoskonalennya ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, 3. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=56>. [in Ukrainian].
6. Popadynets, N., & et al. (2021). Management Aspects in the Higher Education Quality Assurance System. In *Human Interaction, Emerging Technologies and Future Applications IV. IHET-AI 2021. Advances in Intelligent Systems and Computing*: Vol. 1378. Springer, Cham. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-3-030-74009-2_81
7. Prykhodko, V. P. (2013). Mekhanizm derzhavnoho rehulyuvannya ta upravlinnyia ekonomichnoy bezpekoyu [The mechanism of state regulation and management of economic security]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 15, 6–8. [in Ukrainian].
8. Pasinovykh, I. I., & Sych, O. A. (2018). Modernizatsiya mekhanizmiv derzhavnoho rehulyuvannya ekonomiky Ukrainy [Modernization of mechanisms of state regulation of the economy of Ukraine]. In *Finansovo-kredytna diyal'nist': problemy teorii ta praktyky [Financial and credit activities: problems of theory and practice]*: Vol. 1 (pp. 398-408). [in Ukrainian].
9. Rashkevych, Yu. M. (2014). Bolons'kyu protses ta nova paradyhma vyshchoyi osvity [Bologna process and a new paradigm of higher education]: a monograph: monohrafiya. L'viv: L'viv's'ka politekhnika, 168 s. Lviv: Lviv Polytechnic University [in Ukrainian].

10. Mobile Learning Market by Solution (Mobile Content Authoring, E-books, Portable LMS, Mobile and Video-based Courseware, Interactive Assessments, Content Development, M-Enablement), by Applications, by User Type, & by Region – Global Forecast to 2020. *Markets and Markets*: Website. 2015. Retrieved from <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/mobile-learning-market-73008174.html>
11. Wadhvani, P., & Gankar, S. (2020). Mobile Learning Market Size By Solution (E-Book, Portable LMS, Mobile & Video Based Courseware, Interactive Assessments, M-Enablement), By Provider (Content, Service) By Application (Academic [K-12, Higher Education, Vocational Training], Corporate [SMBs, Large Enterprises], Government), Industry Analysis Report, Regional Outlook, Growth Potential, Competitive Market Share & Forecast, 2020–2026. *Global Market Insights*: Website. 2020, Sep. Retrieved from <https://www.gminsights.com/industry-analysis/mobile-learning-market>
12. Lukashov, O. (2017). Mekhanizmy derzhavnogo rehulyuvannya stratehichnogo rozvytku rehionu [Mechanisms of state regulation of strategic development of the region]. *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya – Public administration and local self-government*, 2, 75–83. [in Ukrainian].
13. Chechel, O. M. (2014). Pryntsyipy ta mekhanizm derzhavnogo rehulyuvannya ekonomiky [Principles and mechanism of state regulation of the economy]. *Demokratychny vryaduvannya – Democratic governance*, 13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_13_8. [in Ukrainian].
14. Dreval, Yu. D. (2014). Do pytannya pro sutnist' ta zmist mekhanizmv derzhavnogo upravlinnya [On the question of the nature and content of mechanisms of public administration]. In *Visnyk Natsional'noho universytetu tsyvil'noho zakhystu Ukrayiny. Seriya: Derzhavne upravlinnya [Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine. Series: Public Administration]*: Vol. 1 (pp. 57-63). [in Ukrainian].
15. Tsarenko, I. O. (2018). *Mekhanizm derzhavnogo rehulyuvannya konkurentospromozhnosti vyshchoyi osvity Ukrayiny [The mechanism of state regulation of the competitiveness of higher education in Ukraine]* (Ph.D. in Econ. Dissertation, Kropyvnytskyi, Ukraine). [in Ukrainian].
16. Mishchuk, N. V. *Orhanizatsiyno-ekonomichne rehulyuvannya rozvytku osvity v systemi konkurentospromozhnosti molodi na rynku pratsi Ukrayiny [Organizational and economic regulation of education in the system of youth competitiveness in the labor market of Ukraine]* (Ph.D. in Econ. Dissertation, Lviv, Ukraine). [in Ukrainian].
17. Horyn, Ya. O. (2016). *Upravlinnya konkurentospromozhnistyu osvitnikh posluh u sferi vyshchoyi osvity Ukrayiny [Management of competitiveness of educational services in the sphere of higher education of Ukraine]* (Ph.D. in Econ. Dissertation, Lviv, Ukraine). [in Ukrainian].
18. Pro osvitu [On education]. (2017). Law of Ukraine, adopted on 2017, Sep 05, 2145-VIII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
19. Stratehiya rozvytku vyshchoyi osvity v Ukrayini na 2021–2031 roky [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021–2031] (2020). *Ministry of Education and Science of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> [in Ukrainian].
20. Seyitosmanov, A., Fasolya, O., & Markhlyevski, V. (2019). *Avtonomiya yak shlyakh do efektyvnoho menedzhmentu shkoly [Autonomy as a way to effective school management]*: Guidelines. [in Ukrainian].
21. Romin, A. (2014). Mekhanizmy derzhavnogo upravlinnya konkurentospromozhnistyu vyshchoho navchal'noho zakladu [Mechanisms of state management of the competitiveness of higher education]. *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya – Public administration and local self-government*, 1, 99–106. [in Ukrainian].
22. Sahlberg, P. (2006). Education Reform for Raising Economic Competitiveness. *Journal of Educational Change*, 7, 259–287.
23. Pro zakhyst ekonomichnoyi konkurentsii [On protection of economic competition] (2001). Law of Ukraine, adopted on 2001, Jan 11, 2145-VIII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> [in Ukrainian].
24. Pro zakhyst vid nedobrosovisnoyi konkurentsii [On protection against unfair competition] (1996). Law of Ukraine, adopted on 1996, Jun 07, 236/96-VR. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
25. Pro Natsional'nu doktrynu rozvytku osvity [On the National Doctrine of Education Development] (2002). Decree of the President of Ukraine, adopted on 2002, Apr 21, 347/200. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> [in Ukrainian].
26. Pro Natsional'nu stratehiyu rozvytku osvity v Ukrayini na period do 2021 roku [On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021] (2013). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2013, Jun 25, 344/2013. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> [in Ukrainian].
27. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehional'noho rozvytku na 2021–2027 roky [On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021–2027] (2020). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2020, Aug 05, 695. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
28. Pro zatverdzhennya Natsional'noyi ekonomichnoyi stratehiyi na period do 2030 roku [On approval of the National Economic Strategy for the period up to 2030] (2021). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2021, Mar 03, 179. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-natsionalnoyi-eko-a179> [in Ukrainian].

29. Pro tsili staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku [On the goals of sustainable development of Ukraine until 2030] (2019). Decree of the President of Ukraine, adopted on 2019, Sep 30, 722/2019. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> [in Ukrainian].
30. Stratehiya rozvytku L'viv's'koyi oblasti na period 2021-2027 rokiv [Development strategy of Lviv region for the period 2021-2027] (2019). *Lviv Regional State Administration*: Website. Retrieved from https://loda.gov.ua/upload/users_files/22/upload/948_Strategija.pdf [in Ukrainian].
31. Ryabchenko, V. (2018). Universytet-s'ke seredovyshche ta yoho vplyv na rozvytok osobystosti studenta: aktualizatsiya problemy z pozyztyi svitohlyadno-kompetentnitsnoho pidkhodu [University environment and its impact on the development of student personality: actualization of the problem from the standpoint of worldview and competence approach]. *Universytety i liderstvo – Universities and leadership*, 2, 72–116. [in Ukrainian].
32. Ukraine Population (2021). *Worldometers*: Website. Retrieved from <https://www.worldometers.info/world-population/ukraine-population/>
33. Osvita [Education]: Statistical information (2021). *State Statistics Service of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
34. Rasco, A. (2020). Standardization in education, a device of Neoliberalism. *Journal of Critical Education Policy Studies*, 7, 259–287.
35. Sahlberg, P. (2006). Education Reform for Raising Economic Competitiveness. *Journal of Educational Change*, 18 (2), 227–255.
36. Kruhliy, O. (2020). Akademichna mobil'nist' studentiv Ukrainy ta Pol'shchi v umovakh internatsionalizatsiyi vyshchoyi osvity [Academic mobility of students of Ukraine and Poland in the context of internationalization of higher education]. In *Ukrayina ta Pol'shcha: mynule, s'ohodennya, perspektyvy [Ukraine and Poland: past, present, prospects]*. Retrieved from <https://ukrpolnauka.wordpress.com/author/ukrpolnauka/page/2/> [in Ukrainian].
37. Lisova, N. I. (2018). *Derzhavno-hromads'ke upravlinnya rozvytkom zahal'noyi sered'noyi osvity v malykh mistakh Ukrainy [State and public management of the development of general secondary education in small towns of Ukraine]*: Monograph. Cherkasy. [in Ukrainian].
38. Bobrovska, O. Yu., Seryohin, S. M., & Savostenko, T. O., et al. (2013). *Innovatsiyi pidkhody do zabezpechennya konkurentospromozhnosti rehioniv u konteksti aktyvizatsiyi ekonomichnoho rozvytku [Innovative approaches to ensuring the competitiveness of regions in the context of intensifying economic development]*: Monograph. Dnipro, DRIDU NADU. [in Ukrainian].

Zhuravel Yu. V. Theoretical-methodological aspects of education's public regulation.

Public regulation in education is a complex managerial process that can combine or focus on various directions, goals, and objects. This research addresses the regulation of educational establishments' competitiveness by the state represented by public authorities. Yet, it is worth noting that it is one of the managerial impact's aspects. It is worth taking into account vertical and horizontal relationships for achieving the set goal – securing the educational establishments' competitiveness – when conducting the comprehensive research of a mechanism (mechanisms) of public regulation of educational establishments' activity. The article defines the content of public regulation in education. It substantiates the logic of drafting the subject of the research of educational establishments' competitiveness's public regulation. The overall scheme of the mechanism of public regulation is suggested in the context of securing the educational establishments' competitiveness in Ukraine. The specifics of the objective of the mechanism of educational establishments' competitiveness's public regulation are determined. The article aims to define the content of education's public regulation and determine its educational establishments' competitiveness mechanism. The tools-related and target-oriented dominants in the operation of the public regulation mechanism in relation to educational establishments' competitiveness, their development, and the educational domain as a whole are substantiated. The legal mechanisms of public regulation of educational establishments' activity in Ukraine are examined, and their conceptual use is determined. The article emphasizes the importance of applying the criteria for strategic planning of the demographic reproduction of the population that has much influence on the activity of educational establishments in Ukraine. Special attention is paid to administrative and institutional mechanisms, namely in terms of public-private management and partnership, as well as establishing the cluster-cooperative relationships.

Keywords: education, mechanisms, public regulation, educational establishments, competitiveness.

Журавель Юлія Вікторівна – кандидат економічних наук, докторант Національного університету «Львівська політехніка», викладач Львівського державного коледжу харчової та переробної промисловості Національного університету харчових технологій (e-mail: jul_zhur@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4065-540X>).

Zhuravel Yuliya Viktorivna – Ph.D. (Econ.), Doctoral Postgraduate of the Lviv Polytechnic National University, Lecturer of the Lviv State College of Food and Processing Industry of the National University of Food Technologies.

Надійшло 02.04.2021 р.